

ANDERS ÖRNE IN MEMORIAM

Av Paul Gerhard Heurgren.

Generaldirektör Anders Örne föddes i ett småbrukarhem i Fränne-stads socken i Skaraborgs län. I det hemmet fanns en stor barnskara, som fostrades i »tukt och Herrans förmaning». Om sitt hem skrev Örne långt fram i tiden, sedan han blivit chef för postverket: »Jag är oändligt tacksam för att jag fick födas och växa upp i ett svenskt småbondehemman under strängt kristna föräldrars ledning.»

Från folkskola kom Örne till det anrika läroverket i Skara, där Julius Juhlin, som senare blev Örnes föregångare som chef för postverket, då var rektor. 1902 tog Örne studenten i Skara och 1907 fil. kand. examen i Uppsala. Till 1918 var han tidningsman, mesta tiden som redaktör för Kooperativa Förbundets tidning. Inom detta förbund avancerade han till chef för dess organisationsavdelning och var där-efter ända till något år före sin död medlem av Kooperativa Förbundets styrelse. Om denna vittfamnande och mäktiga organisation skrev Örne flera arbeten med så värdefullt innehåll, att han kom att räknas som en av världens främsta teoretiker på det kooperativa området.

1919 blev Örne ledamot av Riksdagens 1:a kammare, där han gjorde uppmärksammade inlägg, främst i ekonomiska frågor. Det var väl av denna anledning han 1920 utsågs till statssekreterare i Finansdepartementet. Redan följande år blev han statsråd och chef för kommunikationsdepartementet och 1926 tillträdde han befattningen som generaldirektör i postverket.

Örne var hela sitt liv socialdemokrat. Men partiets politik på det ekonomiska området gillade han ej under senare år, och det stack han ej heller under stol med. Men »om någon hade trott», skrev överdirektör Gunnar Lager i en dödsruna över Örne, »att Örnes politiska åskådning skulle sätta sin prägel på hans ämbetsutövning, hade han



ANDERS ÖRNE

Målning av Helmer MasOlle

grundligt misstagit sig. Ingen kunde vara mera fjärran från att politisera förvaltningen än han».

Örne hade många vitt skilda intressen och var flera gånger anlitad som sakkunnig. Postverket fick därför långt ifrån hans hela tid. Men på grund av Örnes många värdefulla egenskaper var han en betydande tillgång för postverket. Hans ord vägde tungt, då han uttalade sig i postala frågor för regeringen eller i riksdagen.

Bland Örnes uppdrag utanför postverket, utom inom Kooperationen, bör väl främst nämnas ordförandeskapen i riksgäldsfullmäktige och i kommittén för Karolinska sjukhusets byggande. För sin insats i denna kommitté kreerades han till medicine hedersdoktor. Att Örne en tid var med i domkapitlet i Stockholm kan ock omtalas och själv framhöll han vid ett tillfälle att han »kämpat fram» biskopsstolen i Stockholm.

Örne nöjde sig ej med att blott skriva verk om Kooperationen. Att hans intresse för matematik, som han hade med i sin fil. kand. examen, länge levde kvar, förstås av, att han 1939 gav ut ett matematiskt arbete, lekfullt vågar man kanske kalla det, om »Förtrollade siffror». Att uppfostran hörde till hans intressen framgår av boken »Tolv kvällsamtal med Göran», som innehåller många tankvärda och vidsynta meningar. Örne skrev ett arbete under signaturen A. von der Post, »Abderiternas historia», jämförelse mellan Grönköping och Abdera. Det är en dråplig satirisk skildring men också ett skönlitterärt sett högtstående arbete.

När Hitler kom till makten i Tyskland, insåg Örne strax vad klockan var slagen. Han var en mycket aktiv medlem i den antinazistiska »Tisdagsklubben», som bildades av den nyss bortgångna författarinnan Amelie Posse. I en roman »Hell Salling. Bidrag till den stora nationella revolutionens historia», som även kom ut under pseudonymen A. von der Post, visade han tydligt vart nazismen måste bära hän. Hans frihets- och sanningslidelse inskränkte sig dock ej endast till bekämpande av nazismen. Han var senare ivrig i att söka få klarhet i fallet Wallenberg.

Sent på kvällarna kopplade Örne av med läsning. De latinska klassikerna fördjupade han sig gärna i. Horatius var hans älsklingsskald. Men han var också en flitig läsare av Bibeln, »den boken», har han skrivit, »som innehåller det mesta av mänsklig visdom». I sin förut citerade runa skrev överdirektör Lager: »om Örne räknade sig som kristen eller humanist vet jag icke». Ej heller jag kan säga det. Det är sannolikt att Örne, som en av hans söner sagt, ville att humanism och

kristendom skulle förenas utan att därigenom något av den kristna livssynen rubbades. Men att Örne var en orädd kämpe för sanning, rätt och lagbunden frihet därom råder ingen tvekan.

Örne hyste under hela sin tid i postverket och även som pensionerad ett stort intresse för Postmuseum. Så länge Föreningen Postmusei Vänner existerat har han varit hedersordförande i den, och tidigare brukade han själv leda föreningens årsmöten. I regel har han varit med vid tillställningar i Postmuseum, ofta i sällskap med sin maka.

För en del år sedan var starka krafter i rörelse för att Generalpoststyrelsens bankavdelning skulle få disponera bottenvåningen i Postmuseum. Men därav blev intet, då Örne ansåg, att Postmuseum borde få rå om hela postmuseibyggnaden. Och vi ha främst Örne att tacka för att direktör Nils Strandells filatelistiska bibliotek kom till museet. Ej mindre än tre gånger uppvaktade han kommunikationsministern, innan denne gick med på att Strandells bibliotek köptes för penningar, som influtit för frimärksmakulatur.

Ihåggkommas bör även, att Örne gärna tillmötesgick filatelistföreningarnas rimliga önskemål i postala frågor, främst på grund av sin allmänt välvilliga inställning, men även därför att han insåg, att de ivriga samlarna av ostämplade svenska frimärken årligen tillförde postverket ganska stora belopp.

Örne sträckte sitt intresse och sin välvilja ej blott till Postmuseum och Postmusei Vänner utan även till de två, som voro föreståndare för museet under hans tid i postverket. Nedskrivaren av dessa rader minnes därför den höge chefen med tacksamhet och saknad.

Generaldirektör Anders Örne avled den 1 november 1956 och ligger begravd på norra begravningsplatsen i Stockholm.